

SOSYAL ÖĞRENME KURAMI İlhan AYDOĞDU 219-228

- Kaynak II; Eğitim Psikolojisi

Yazar;B.YEŞİLYAPRAK

Hazırlayan;İlhan AYDOĞDU 2005-2006

Ders Sor.; Doç. Dr. Nasip DEMİRKUŞ ,

- 1-Önce Soruları Tıklayın Yanıtlamaya Çalışın.
- 2-Verdiğiniz Yanıtların Şıklarını Kenara Yazın.
- 3-Sonra Yanıtlarınızı Kontrol Ediniz.
- 4-Yanlış Yanıtları Muhakeme Ediniz.
- 5-Gösteriyi İzleyin Tekrar Aynı İşlemi Yapınız.

SOSYAL ÖĞRENME KURAMI

- İnsanlar her gün birbirlerinden dolayı olarak bir şeyler öğrenir. Toplumda bireyler diğer insanları seyrederek ve gözlem yaparak, onların yaptığı davranışın pekiştirildiğini ve cezalandırıldığını gözlemleyerek öğrenirler. Sosyal öğrenme başkalarını seyrederek çevreden öğrenme olarak tanımlanabilir

Sosyal Öğrenme Kuramının Gelişimi

- Çoğu zaman yetişkinler birbirlerinden öğrenirlerken okulda, öğrencilerin birbirinden öğrenmeleri engellenmemelidir. En iyi öğrenme ortamı öğrencilerin öğretmenleriyle ve birbirleriyle ilişki içinde bulunduğu amaca uygun faaliyetlerin yapıldığı yerdir.

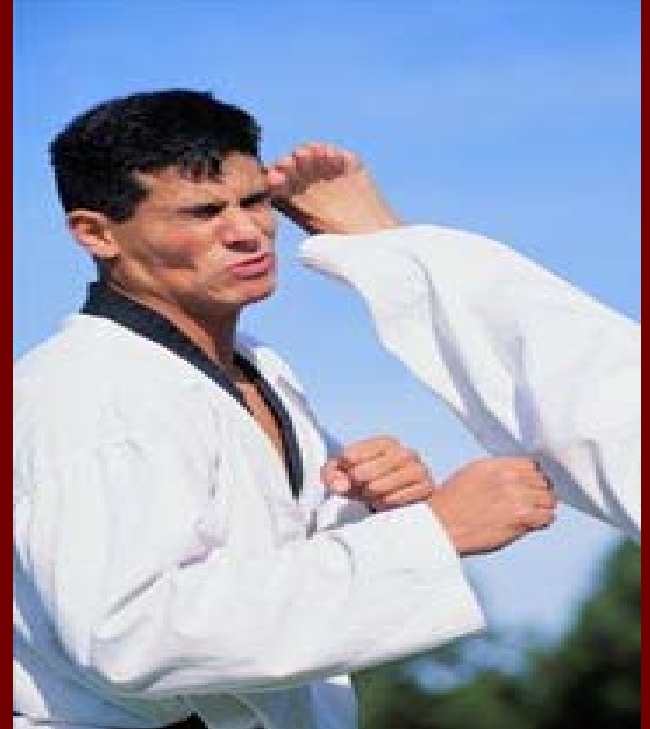
- İnsanlar topluluk içindeki iletişimlerini etkili bir şekilde sağlarken kavramlar, semboller, işaretler, numaralar ve kelimeler kullanmaktadırlar ve bütün bunlara "psikolojik araç" denmektedir. Dil, insanın en üst sistem olarak kullandığı psikolojik araçtır. Vygotsky, özellikle bilişsel gelişim ve dil gelişimi ile ilgilenmiştir.

- Fakat dış uyarıcılar ve pekiştireçler insan davranışını etkilemektedirler. İnsanlar pekiştireci iç denetim ve dış denetim odağı olmak üzere iki şekilde algılamaktadırlar. İç denetim odaklı insanlar pekiştirmenin kendi davranışlarına bağlı olduğunu düşünerek kendi yaşamlarından sorumlu olduklarını düşünürler ve buna uygun davranış ortaya koyarlar. Dış denetim odaklı insanlar ise; pekiştirmenin dışsal güçlere bağlı olduğunu düşünerek sahip oldukları yetenekleri ve davranışlarıyla çok az şeyi değiştirebileceklerine inanırlar. Bu yüzden kendi durumlarını değiştirmek veya iyileştirmek için ya hiç çaba göstermezler ya da çok az gayret gösterirler.

- Sosyal öğrenme kuramı bilişsel öğrenme kuramı ile analitik davranışçı kuramın birleştirilerek ortaya konulan bir çeşit orta yol kuramıdır. Uyarıcı ile tepki arasında bir mekanizma vardır ve bu mekanizma kişinin bilişsel sürecidir. Düşünme süreçlerinin (inançlar, beklentiler ve yorumlar) dışa ait pekiştirme tarifeleri üzerinde etkili olduğu düşünülür.

Sosyal öğrenme kuramı, davranışçı yaklaşıma üç temel eleştiri getirmiştir. Bunlar:

- Davranışçı yaklaşım doğal ortamda olanları temsil edemez.
- Davranışçı yaklaşım yeni tepkileri dikkate almaz.
- Davranışçı yaklaşım sadece uyarıcıya verilen tepkiyi dikkate alırken gelecekteki tepkileri dikkate almaz.

■ Davranış kazandırma, değiştirme ve güçlendirme süreci açıklanırken, insan ilişkilerinin düşünceyi işleme sürecine etkisi ile birlikte ele alınmalıdır. İnsanlar birbirlerinden farklı davranır, çünkü insanların düşünceleri, fikirleri beklentileri birbirinden farklıdır. Bu düşünceler zaman içinde değişerek dünyaya ve olaylara bakış açımız etkiler.

■ Bandura'ya göre davranışı deęiřtiren pekiřtirme tarifesi deęil, kiřinin bu tarifenin ne olduęuna dair dűřűnce ve deęerlendirmesidir. Davranıř deęiřiklięi kiřinin davranıřı ile űdűl arasındaki iliřkiyi anlamada meydana gelen deęiřikliktir. Bazı zamanlarda kiřinin zihninde meydana getirilen basit deęiřiklikler onun davranıř deęiřtirmesini saęlar.

Sosyal Öğrenme Kuramının Temel Kavramları

- **Dolaylı pekiştireç:** Gözlemlenen davranış sonuçları gözlemleyeni bilgilendirmekle kalmaz onun davranışı yapma güdüsünü de artırır..Fakat gözlemlenen davranışın sonucu, gözlenmeyen için anlamlı ve değerli olmalıdır. Gözlemleyenin davranışı yapabileceğine gerekir.

- **Dolaylı ceza :** Modelin yapmış olduğu davranış sonunda almış olduğu cezanın gözlemlenmesi, gözleyeninin o davranış yapma eğilimini azaltılır veya ortadan kaldırır. Örneğin, arkadaşının trafik kurallarına uymadığından dolayı bir yıl ehliyetine el konulmasını gözlemleyen birinin aynı hataları yapmamaya özen göstermesi gibi.

■ Dolaylı duygusallık:

Korkuların birçoğu doğuştan getirilemez, çevredeki kişilerin tepkileri gözlenerek öğrenilir. Örneğin, evde bir fare görüldüğünde çığlık atarak sandalyenin üzerine çıkan anneyi gören çocuk, farenin korkulacak bir yaratık olduğu sonucuna varır ve anneyi taklit eder.

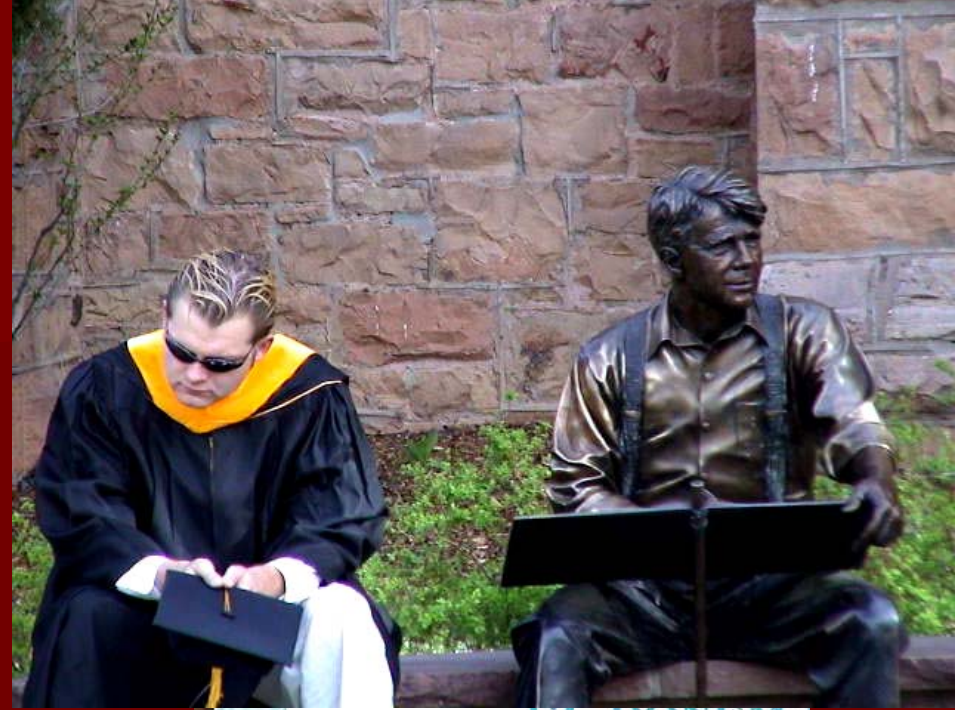
Modern ile geleninle yeni arasındaki etkileşimde bazı temel özellikler bulunmalıdır. Bunlar

- **1. Yaş-** İnsanlar kendi yaşlarına yakın modeller seçerler.
- **2. Cinsiyet-** İnsanlar kendi cinslerinin davranışını daha çok model alırlar
- **3. Kariyer-** İnsanlar çoğu zaman toplumda öne çıkmış iyi karakterli ve insan ilişkileri iyi olan kişiler örnek alırlar. Okullarda, öğrenciye değer veren öğretmenler diğer öğretmenlerden daha çok model alınırlar.

- **4. Benzerlik-** İnsanlar kendilerine uygun benzeyen kişileri daha çok model alma eğilimindedirler. Ortak noktaların olması model alınmayı olumlu etkiler.

- **5. Statü-** Yüksek statülü modeller düşük statülü modellerden daha çok etkilidir.

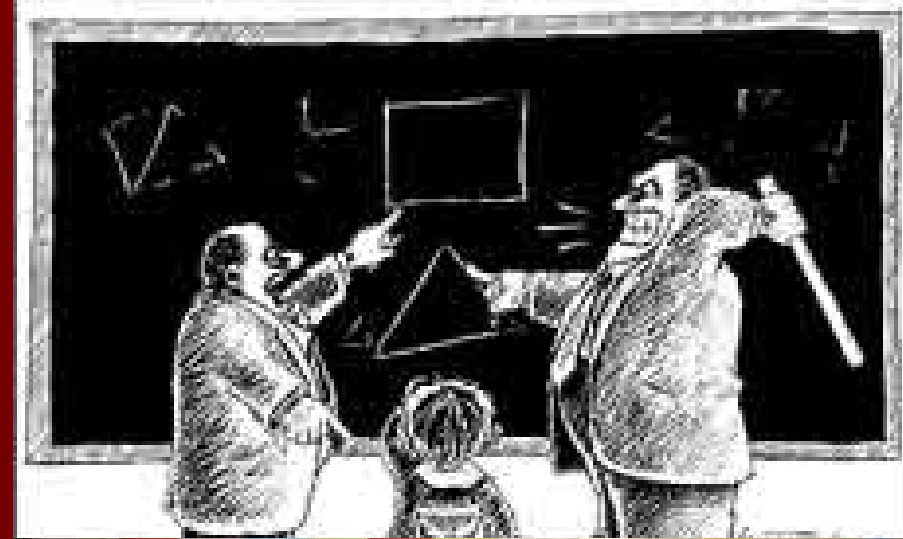
Davranışın özelliği:

- İnsanlar basit davranışları karmaşık davranışlardan daha çok model alır. Bir başka açıdan ise, bazı araştırma sonuçlarına göre: çocuklar, düşmanca ve saldırgan davranışları taklit etmeye daha meyillidirler. Dolayısıyla, aileler çocuklarının televizyonda şiddet içeren filmleri seyretmemelerine dikkat etmelidirler.

Model alınan davranışın sonuçlarının öğrenmeye etkisi:

- Öğrencilerin yapmış olduğu istenmeyen davranış, öğretmen tarafından onaylanmadığı veya kabul edilemez olduğuna dair tepki almalıdır. Eğer almıyorsa bunu diğer öğrencilerin taklit etme durumu ortaya çıkabilir.

Gözlem yaparak öğrenme ikiye ayrılır;

- **1.** Dolaylı etki yoluyla başkalarının davranışlarının sonunda onların alacakları ödül veya cezanın gözlemleyeninin aynı davranışı yapma veya yapmama kararına etkisi.

■ 2. Model alınan kişinin yaptığı davranışta ödül veya ceza almamasına rağmen gözlemleyenin modelin davranışını taklit etmesi. Pekleştirmemesine rağmen ilgimizi çeken yeni davranışları öğreniriz. Gözlem yapan kişinin modelin yaptıklarını öğrenme isteği veya öğrendiklerini daha iyi yapabilmesi durumunda özellikle modelin yüksek statüye sahip olması durumunda modelin davranışından etkilenir.

Sosyal Öğrenme Kuramının Dayandığı Temel İlkeler

- **1. Karşılıklı Belirleyicilik :** Öğrenmeyi; birey, çevre ve davranış olarak üç temel faktör birlikte oluşturur. Bireyin karakteristik özellikleri, kişiliği, düşünceleri, beklentileri ve inançları üçgenin bir köşesinde yer almaktadır. Diğer köşede ise davranış yer almaktadır. Kişi kendi davranış ile hem kendi kararlarını etkilemekte, hem de diğerlerinin kişiye göstereceği tepkiye neden olmaktadır. Üçüncü köşede ise; çevre yer almaktadır. Bir yandan çevresel faktörler bireyin kararlarını etkilerken, diğer yanda çevrede olan olaylar, bireye nasıl davranması gerektiği ile ilgili olarak yol gösterici olabilmektedir.

- **2. Sembolleştirme Kapasitesi:** Bandura'ya göre, insanlar dünyada gördüklerini zihinlerinde sembolleştirirler. Semboller insanların zihninde dünyadaki gördüklerinin temsilcileridir. Bu durum, insanlara düşünme ve düşüncelerini ifade etmede dili kullanma gücünü sağlar. Geçmişte yaşadıklarının ışığında geleceği değerlendirmeye çalışır.

- **3. Öngörü Kapasitesi :** İnsanlar geçmişte yaşadıklarını, düşünce ve sembollerle zihinlerine kodlayarak ileriye dönük planlar yapma gücüne sahiptirler. İnsanlar beklentilerini karşılama durumunu dikkate alarak hedefler oluştururlar ve gelecekle ilgili planlar yaparlar.

■ **4. Dolaylı Öğrenme Kapasitesi :** İnsanlar başkalarının davranışlarını ve o davranışların sonuçlarını gözlemleyerek öğrenirler. Elbette insanlar kendi yaptığı davranış ve sonuçlarından da öğrenirler fakat bu durum insanın öğrenme kapasitesini sınırlar. Başkalarının deneyimlerinden öğrenilmesi insanların öğrenme kapasitesi ve hızını yükseltir.

